

Mielenterveyden ja työttömyyden välinen yhteys

Mitä kertovat kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset?

KAARINA REINI & ANNA K. FORSMAN & KRISTIAN WAHLBECK

Mitä tiedetään työttömyyden vaikutuksesta terveyteen ja erityisesti mielenterveyteen?

Työttömillä on todettu olevan huonompi terveys ja mielenterveys kuin työssä olevilla. (Heponiemi & al. 2008; McKee-Ryan & al. 2005; Paul & Moser 2009; Zhang & Bhavsar 2013; van der Noordt & al. 2014). Syynä tähän voi olla niin (mielen)terveyden heikentyminen työttömyyden seurauksena (kausaatio) kuin myös selektio: ne, joiden (mielen)terveys on heikko, jäävät joko helpommin työttömiksi tai ainakin työllistyvät hitaammin.

Työttömyyden aiheuttamaa heikkoa mielenterveyttä selittämään pyrkivien teorioiden näkökulma on pitkälti se, mitä työtä tekevillä on mutta työttömiltä uupuu. Marie Jahoda (1982) piilevän deprivaatiomallin mukaan työttömille psyykkistä kuormittuneisuutta aiheuttaa työn tarjoamisen asioiden puuttuminen. Näitä ovat esimerkiksi aikarakenne, sosiaalinen kanssakäyminen, taroituksen ja statuksen tunne sekä aktiivisuuteen kannustaminen. Peter Warrin (1987) vitamiinimallin mukaan työttömät jäävät paitsi useista työn tarjoamista eduista, jotka liittyvät muun muassa taitojen käyttöön, tavoitteisiin, sosiaalisiin kontakteihin, sosiaaliseen asemaan, rahan ansaitsemiseen ja hallinnan mahdollisuuteen. David Fryer (1986) puolestaan korosti erityisesti tulojen puutteen sekä tästä seuraavan köyhyyden vaikutusta työttömien mielenterveyteen. Fryer on tunnistanut myös työn tarjoamisen piilevien etujen merkityksen, mutta hän ei ole pitänyt niitä yksistään riittävinä selittäjinä työttömien hyvinvoinnin heikentymiselle (Fryer & Payne 1984).

Kansainväliset tutkimukset

Brittiläisen kotitalouksia koskevan kyselyn (*British Household Panel Survey, BHPS*) (1991–2007) mukaan muutos työstä työttömyyteen ennustaa huonompaa psyykkistä vointia (Flint & al. 2013a). Muutosten vaikutukset eivät näyttäneet tutkimuksen mukaan menevän yksi yhteen, sillä työttömyydestä työhön siirtymisen positiivinen vaikutus oli pienempi kuin työn menettämisen negatiivinen vaikutus. Lisäksi muutos varmasta työstä epävarmaan työhön ei ennustanut muutosta psyykkiseen hyvinvointiin. Aikaisempi tutkimus on osoittanut, että vaikutukset ovat voimakkaimmillaan kuuden kuukauden aikana työstä muuttamisen muutoksesta (Thomas & al. 2005).

Kausaation ja selektion vaikutusten erottamisen vaikeuden vuoksi eräissä tutkimuksissa on keskitytty selvittämään tehtaiden sulkemisten terveysvaikutuksia. Tällaisissa tapauksissa katsotaan, että työntekijöiden valikoitumista ei tapahdu, koska irtisanominen ja työn menetys koskevat kaikkia. Saksalaisella aineistolla tehty tutkimus osoitti, että tehtaan sulkemisesta johtuva työttömyys ei aiheuttanut mielenterveyden heikkenemistä (Schmitz 2011). Tuoreempi saksalainen tutkimus puolestaan osoitti, että työn menettäminen tehtaan sulkemisen takia vaikutti mielenterveyteen eniten niillä, joilla mielenterveys oli ennestään huonompi ja vaikutuksia ei ollut nähtävissä niillä, joilla mielenterveys oli hyvä (Schiele & Schmitz 2016).

Australialainen tutkimus HILDA-aineistolla on löytänyt vahvistusta selektio-hypoteesille: huonomman mielenterveyden omaavat näyttivät valikoituvan työttömiksi (Butterworth & al. 2012).

Tulos oli hyvin samankaltainen sekä miehillä että naisilla. Kun vaikutusta analysoitiin tarkemmin, havaittiin, että lähtötilanteen heikko mielenterveys ennustaa yleisesti työttömyyttä naisilla mutta pitempää työttömyyden kestoa miehillä.

Norjassa on selvitetty rekisteriaineistoon perustuen psykolääkkeiden käyttöä ennen työttömyyttä, työttömyyden aikana ja sen jälkeen (Kaspersen & al. 2016). Tulokset osoittivat, että mielenterveys voi heikentyä jo 1–3 kuukautta ennen työttömyyden alkamista. Eniten kasvoivat masennuslääkkeiden ostot, ja muutokset olivat suurimmat miehillä. Psykolääkkeiden käytön aloittamisen riski pysyi koholla työttömyysjakson ajan mutta palautui uudelleen työllistymisen jälkeen perustasolle. Tulosten perusteella suositellaankin, että ennaltaehkäiseviä terveysinterventioita vahvistetaan jo työttömyysprosessin alkuvaiheessa, kuten irtisanomisilmoituksen antamisen yhteydessä.

Altistuminen työttömyydelle nuorena (21–25-vuotiaana) yhdistyi todennäköisyyteen kärsiä heikosta mielenterveydestä (ahdistuneisuus, masennus) myöhemmin keski-ikäisenä ruotsalaisen tutkimuksen tulosten mukaan (Virtanen & al. 2016). Työttömyyden aiheuttamat ”arvet” näyttivät lisäksi olevan riippumattomia yleisestä taloudellisesta tilanteesta; eroja ei löytynyt talouden nousukauden eikä laskukauden aikana työttöminä olleiden väliltä. Myös aiempi ruotsalainen tutkimus on osoittanut, että nuorena koettu työttömyys on yhteydessä heikompaan mielenterveyteen myöhemmällä iällä (Strandh & al. 2014).

Vaikka osa tutkimuksista on osoittanut, että yleisesti korkea alueellinen työttömyys saattaa lieventää työttömyyden aiheuttamaan psyykkistä stressiä, kokevat työttömät silti suurempaa psyykkistä kuormittuneisuutta kuin työlliset (Flint & al. 2013b). Myös aiemmat tutkimukset BHPS-aineistolla ovat päätyneet samansuuntaisiin päätelmiin: työttömyys satuttaa sitä vähemmän, mitä yleisempää se alueella on (Clark 2003), ja vastaavasti, mitä vähemmän työttömyyttä esiintyy, sitä epämiellyttävämmältä se suhteellisesti tuntuu (Clark & Oswald 1994).

On kuitenkin huomattava, että eriäviäkin tuloksia on raportoitu. Saksalaisella ja sveitsiläisellä aineistolla tehty tutkimus ei havainnut korkean työttömyyden pienentävän hyvinvointivaikutuksia: työttömäksi jääminen oli yhtä vahingollista riippumatta alueellisen työttömyyden tasosta (Oesch & Lipps 2011). Tutkimus ei myöskään löytänyt viitteitä siitä, että työttömyyden hyvin-

vointia heikentävä vaikutus vähenisi ajan myötä tai että toistuvat työttömyysjaksot johtaisivat tilanteeseen tottumiseen. Toistuvan työttömyysjakson psykologinen vaikutus oli yhtä suuri kuin ensimmäisenkin jakson. Ruotsalaisessa tutkimuksessa ei löytynyt näyttöä siitä, että korkea paikallinen työttömyysprosentti vähentäisi työttömyyden aiheuttamaa häpeän tunnetta tai stigmaa (Strandh & al. 2010). Tutkimus osoitti kuitenkin, että korkeampi avointen työpaikkojen määrä kohensi työttömien mielenterveyttä, minkä tutkijat tulkitsivat voivan johtua havaittujen mahdollisuuksien lisääntymisestä ja elämänkulun ennustettavuuden parantumisesta.

Kansainvälisiä tutkimuksia arvioitaessa on huomattava, että kunkin maan sosiaalisella tukiverkostolla on vaikutuksensa työttömyyden ja mielenterveyden väliseen yhteyteen. Esimerkiksi kattavamman sosiaalisen turvaverkon maissa taloudellisen laskusuhdanteen ja täten työttömyyden nousun terveysvaikutukset ovat pienemmät (Uutela 2010). Paljon voidaan vaikuttaa työttömyyden aiheuttamiin vaikutusten suuruuteen myös politiikkatoimilla, kuten alkoholin saatavuuden rajoittamisella, velkaneuvonnalla, perheiden tukemisella ja aktiivisella työvoimapolitiikalla (Wahlbeck & McDaid 2012).

Suomalaiset tutkimukset

Suomalaista tutkimusta työttömyyden ja terveyden välisestä yhteydestä löytyy sekä yleisesti terveydestä että rajatumminkin mielenterveyteen liittyen. Tulokset myötäilevät kansainvälisten tutkimusten löydöksiä. Kotitalouksille tehdyn kyselyn (*European Community Household Panel, EHCP*) (1996–2001) aineistoon perustuva tutkimus osoitti, että ne, joilla on huono itsearvioitu terveys, valikoituvat työttömiksi Suomessa (Böckerman & Ilmakunnas 2009). Tutkimuksessa ei löytynyt viitteitä, että työttömyys itsessään vaikuttaisi itsearvioitun terveyden tasoon. Kyse näyttäisi olevan siitä, että työttömäksi joutuvien terveys on jo alun perin heikompi kuin niiden, jotka ovat työssä. Valikoitumisen vaikutuksesta on saatu todisteita myös rekisteriaineistotutkimuksessa, jossa selvitettiin terveyden ja työttömyyden välistä suhdetta suomalaisilla terveydenhuollon ammattilaisilla (Heponiemi & al. 2007). Työttömyysjaksot olivat todennäköisempiä henkilöillä, joilla oli sairaalahoitajaksoja mielenterveyssyistä.

Koettua terveyttä, sairauksia ja masennusta selvittäneessä tutkimuksessa todettiin, että eri työ-

markkinaryhmien välillä on terveyseroja (Virtanen & al. 2003). Suurin ero havaittiin vakituisessa työssä olevien ja työttömien välillä; huonon terveyden riski oli suurin työttömällä, joilla oli alhaiset tulot. Tulokset ovat näin yhteneväisiä sen suhteen, että taloudelliset rasitteet heikentävät terveyttä työttömällä (Weich & Lewis 1998). Suomalaiset tutkijat (Virtanen & al. 2003) suositavat, että tutkimuksissa voi olla hyödyllistä käyttää tarkempaa työmarkkinatilanteen kategorisointia, koska on hyvin harvinaista, että työttömyysjaksot rajautuvat vain vakituisesta työstä työttömäksi joutumiseen tai työttömyydestä suoraan vakituisen työhön työllistymiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (ATH) aineistolla on tutkittu työttömyyden yhteyttä psyykkiseen kuormittuneisuuteen (Pekkala & al. 2012). Pohjois-Pohjanmaan ATH-aineiston MHI-5 (*Mental Health Inventory*) mielenterveysindeksillä osoitettiin, että työttömällä psyykinen kuormittuneisuus oli noin kaksi kertaa yleisempää kuin työllisillä. Pitkäaikaistyöttömällä psyykkisen kuormittuneisuuden riski oli vielä korkeampi (kolminkertainen). Tutkimuksessa havaittiin, että työttömällä oli heikompi taloudellinen asema kuin työllisillä ja että taloudellisilla vaikeuksilla oli tilastollisesti merkitsevä yhteys psyykkiseen kuormittuneisuuteen. Tulosten perusteella terveyttä edistävät ja sairauksia ennaltaehkäisevät toimenpiteet on syytä kohdentaa niin työttömille kuin työllisille. Riittävä toimeentulo on myös avainasemassa, mikäli työttömien taloudellisiin vaikeuksiin sidoksissa olevaa psyykkistä kuormittuneisuutta halutaan vähentää. Myös aikaisempi tutkimus suppeammalla kyselyaineistolla on osoittanut, että huono taloudellinen tilanne toimii välittäjänä työttömyyden ja psyykkisen kuormittuneisuuden suhteessa (Kokko & Pulkkinen 1998).

Työttömien psyykinen kuormittuneisuus Länsi-Suomen mielenterveyskyselyn mukaan

Vuosina 2005–2014 toteutettiin neljä kertaa Länsi-Suomen mielenterveyskysely (LSMT).¹ Kyselyn tavoitteena oli kerätä tietoa mielenterveydestä, riskitekijöistä, palvelujen käytöstä ja asenteista

¹ <https://www.thl.fi/filifitutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankeet-ja-ohjelmat/lansi-suomen-mielenterveyskysely>

mielenterveyden häiriöitä kohtaan. Kyselyn avulla saatavien tietojen avulla oli tavoitteena kehittää alueellista mielenterveystyötä, ja kysely toimi Pohjanmaa-hankkeen vaikuttavuuden mittarina.

LSMT-kyselyn aineisto mahdollisti työttömien ja psyykkisen kuormittuneisuuden yhteyden tarkastelun. Jokaisena kyselyn toteuttamisvuotena (2005, 2008, 2011 ja 2014) työttömistä huomattavasti suurempi osa oli psyykkisesti kuormittuneita verrattuna työssä oleviin. GHQ-12-mittarin (Goldberg 1972) mukaan yhdistetyssä aineistossa (kaikki kyselyvuodet) 36 prosenttia työttömistä koki psyykkistä kuormittuneisuutta (GHQ-12 pistemäärä 4–12). Työllisten ryhmässä 80 prosenttia jäi alle kuormittuneisuusrajan (GHQ-12 pisteitä 3 tai vähemmän). Logistinen regressio puolestaan osoitti, että työttömät kokevat psyykkistä kuormittuneisuutta lähes kolme kertaa useammin kuin työssä olevat (analyysissä huomioitiin myös ikä, sukupuoli, koulutus ja siviiliasäätty).

LSMT:n kyselyn tulokset tukevat aikaisempaa tutkimusta. Terveys-2000-aineisto on osoittanut, että väestöstä joka viides kokee psyykkistä kuormittuneisuutta (Aromaa & Koskinen 2004). On todettu, että mielenterveyden häiriö (GHQ-12 mittarilla mitattuna) on yleisempi työttömällä ja tilanne on sama sekä miehillä että naisilla (Viinamäki & al. 2000). Työttömien korkeammat GHQ-12-pisteet verrattuna työllisiin ovat linjassa aieman kansainvälisen kirjallisuuden kanssa (Saurel-Cubizolles & al. 2000; Skärlund & al. 2012). Logistisen regression työttömyyden ja psyykkisen kuormittuneisuuden yhteydestä on hyvin lähellä Johanna Pekkalan ja työtovereiden (2012) raportoimia arvoja. Saamamme tulokset eivät kuitenkaan kerro, onko työttömyyden ja psyykkisen kuormittuneisuuden yhteys seurausta kausaatiosta vai selektiosta. Todennäköisesti molemmat ilmiöt vaikuttavat, sillä kausaatio ja selektio eivät ole toisensa poissulkevia prosesseja (Paul & Moser 2009).

Työttömien uudelleen työllistymisen suunnitelmissa olisi syytä huomioida mielenterveyskysymykset. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien mielenterveysongelmiin olisi syytä kiinnittää huomiota. Tutkimukset ovat osoittaneet, että pitkäaikaistyöttömien psyykinen hyvinvointi on heikompi kuin lyhyen aikaa työttömänä olleiden (Reine & al. 2004; McKee-Ryan & al. 2005). Suomalainen tutkimus on osoittanut, että työllistymistä tukeva ohjelma voi auttaa uudelleen työllistymisessä sekä kohentaa mielenterveyttä (Vuori & al. 2002; Vuori & Silvonon 2005).

Lopuksi

Viimeaikaiset tulokset Tanskassa ovat osoittaneet, että he, joiden terveys on heikompi, joutuvat helpommin työttömiksi kuin terveet, toisin kuin Norjassa tai Ruotsissa (Heggebo 2015). Tämä sairaampien selektio työttömyyteen näytti toteutuvan Tanskassa muilla paitsi nuorilla. Mahdollisia syitä Pohjoismaiden välisiin eroihin voivat olla erot maiden työmarkkinatilanteesta tai Tanskan nk. flexicurity-malli. Kun irtisanomissuoja on heikko, se saattaa näkyä erityisesti sairaampien kohdalla, joilla työmarkkinoihin sitoutuminen on jo ennestään heikentynyt.

Onko terveyden näkökulmasta sitten mikä tahansa työ parempi kuin ei työtä ollenkaan? Katsausartikkelin mukaan työn epävarmuus voi altistaa vastaavalle terveysriskille kuin työttömyys (Kim & von dem Knesebeck 2015). Lisäksi heikomman terveyden omaavat joutuvat helpommin epävarmoihin työsuhteisiin, mikä lisää heidän työttömyyden riskiä. Vaikka työmarkkinoiden joustavuutta parantavalla politiikalla voidaan saada aikaan lyhyellä tähtäimellä taloudellista hyötyä, työhön liittyvän epävarmuuden lisääntyminen saattaa tuoda mukanaan ajan myötä seurauksia niin yksilöille kuin kansanterveydelle, taloudelliselle tuottavuudelle ja terveydenhuollon kustannuksille. Poliittikkatoimenpiteiden pitäisi pyrkiä vähentämään työttömyyden aiheuttamaa terveysriskiä, mutta myös vähentämään työllisten kokemaa työhön liittyvää epävarmuutta.

KIRJALLISUUS

Aromaa, Arpo & Koskinen, Seppo (toim): Health and Functional Capacity in Finland. Baseline Results of the Health 2000 Health Examination Survey. Helsinki, Publications of the National Public Health Institute B/12, 2004. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/78534/KTLB12-2004.pdf?sequence=1> (luettu 16.2.2018)

Butterworth, Peter & Leach, Liana S & Pirkis, Jane & Kelaheer, Margaret: Poor mental health influences risk and duration of unemployment: a prospective study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 47 (2012): 6, 1013–1021.

Böckerman, Petri & Ilmakunnas, Pekka: Unemployment and self-assessed health: evidence from panel data. *Health Economics* 18 (2009): 161–179.

Clark, Andrew E: Unemployment as a social norm: psychological evidence from panel data. *Journal of La-*

bour Economics 21 (2003): 2, 323–351.

Clark, Andrew E & Oswald, Andrew J: Unhappiness and unemployment. *Economic Journal* 104 (1994): 648–659.

Flint, Ellen & Bartley, Mel & Shelton, Nicola & Sacker, Amanda: Do labour market status transitions predict changes in psychological well-being? *Journal of Epidemiology & Community Health* 67 (2013a): 9, 796–802.

Flint, Ellen & Shelton, Nicola & Bartley, Mel & Sacker, Amanda: Do local unemployment rates modify the effect of individual labour market status on psychological distress? *Health & Place* 23 (2013b): 1–8.

Fryer, David M: Employment deprivation and personal agency during unemployment: a critical discussion of Jahoda's explanation of the psychological effects of unemployment. *Social Behaviour* 1 (1986):

Altistuminen taloudellisesti huonolle tilanteelle heikentää mielenterveyttä (Rohde & al. 2016). Kyse voi olla työn epävarmuudesta, taloudellisten varojen riittävyydestä, tulojen pienentymisestä tai vaihtelusta, kyvyttömyydestä vastata kohtuullisista elämisen kustannuksista tai säästöjen puutteesta ns. pahan päivän varalle. Työttömyysvakuutuksella on tärkeä merkitys kulutusmahdollisuuksien pysymisenä vakaana ja kotitalouksien köyhtymisen ehkäisijänä. Myös yhteys mielenterveyteen on selkeä (O'Campo & al. 2015). Köyhyyden ja psyykkisen kuormittuneisuuden väliseen yhteyteen vaikuttaa työttömillä sekä työllisillä se, kuinka antelias työttömyysvakuutus on kelppoisuuden, keston ja korvausasteen suhteen. Tätä taustaa vasten työttömyysturvan heikennykset tulevat näkymään psyykkisen kuormittuneisuuden riskin kasvuna.

Tässä artikkelissa esitellyt työttömyyden ja mielenterveyden yhteyttä selvittäneiden tutkimusten tulokset korostavat mielenterveyden huomioimista työllisyys- ja hyvinvointipolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa. Suomessa vastikään käyttöön otettu aktiivimalli ja muut suunnitteilla olevat muutokset muuttavat työttömien asemaa merkittävästi, ja myös terveysvaikutuksia on todennäköisesti odotettavissa. Työmarkkinoiden ja työsuhteiden muutokset antavat syyn seurata työttömien terveyden kehittymistä väestötutkimuksilla ja rekisteriaineistoihin perustuen.

- 1, 3–24.
- Fryer, David & Payne, Roy: Proactive behaviour in unemployment: findings and implications. *Leisure Studies* 3 (1984): 3, 273–295.
- Goldberg, David: The detection of psychiatric illness by questionnaire. Oxford: Oxford University Press, 1972.
- Heggebo, Kristian: Unemployment in Scandinavia during economic crisis: Cross-national differences in health selection. *Social Science & Medicine* 130 (2015): 115–124.
- Heponiemi, Tarja & Elovainio, Marko & Manderbacka, Kristiina & Aalto, Anna-Mari & Kivimäki, Mika & Keskimäki, Ilmo: Relationship between unemployment and health among health care professionals: Health selection or health effect? *Journal of Psychosomatic Research* 63 (2007): 425–431.
- Heponiemi, Tarja & Wahlström, Mikael & Elovainio, Marko & Sinervo, Timo & Aalto, Anna-Mari & Keskimäki, Ilmo: Katsaus työttömyyden ja terveyden välisiin yhteyksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2008. <http://docplayer.fi/1950703-Katsaus-tyotto-myiden-ja-terveyden-valisiin-yhteyksiin.html> (luettu 16.2.2018)
- Jahoda, Marie: Employment and unemployment: a social psychological analysis. New York: Cambridge University Press, 1982.
- Kaspersen, Silje L & Pape, Kristine & Ose, Solveig O & Gunnell, David & Bjørngaard, Johan Håkon: Unemployment and initiation of psychotropic medication: a case-crossover study of 2 348 552 Norwegian employees. *Occupational & Environmental Medicine* 73 (2016): 719–726.
- Kim, Tae Jun & von dem Knesebeck, Olaf: Is an insecure job better for health than having no job at all? A systematic review of studies investigating the health-related risks of both job insecurity and unemployment. *BMC Public Health* 15 (2015): 985.
- Kokko, Katja & Pulkkinen, Lea: Unemployment and psychological distress: mediator effects. *Journal of Adult Development* 5 (1998): 4, 205–217.
- McKee-Ryan, Frances M & Song, Zhaoli & Wanberg, Connie R & Kinicki, Angelo J: Psychological and physical well-being during unemployment: a meta-analytic study. *Journal of Applied Psychology* 90 (2005): 1, 53–76.
- van der Noordt, Maaïke & Ijzelenberg, Helma & Droomers, Mariel & Proper, Karin I: Health effects of employment: a systematic review of prospective studies. *Occupational & Environmental Medicine* 71 (2014): 10, 730–736.
- O'Campo, Patricia & Molnar, Agnes & Ng, Edwin & Renahy, Emilie & Mitchell, Christiane & Shankardass, Ketan & St. John, Alexander & Bamba, Clare & Muntaner, Carles: Social welfare matters: a realist review of when, how, why unemployment insurance impacts poverty and health. *Social Science & Medicine* 132 (2015): 88–94.
- Oesch, Daniel & Lipps, Oliver: Does unemployment hurt less if there is more of it around? A panel analysis of life satisfaction in Germany and Switzerland. *DIW SOEP papers on Multidisciplinary Panel Data Research*. 2011. http://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.377429.de/diw_sp0393.pdf. [luettu 13.2.2018]
- Paul, Karsten I & Moser, Klaus: Unemployment impairs mental health: Meta-analyses. *Journal of Vocational Behaviour* 74 (2009): 3, 264–282.
- Pekkala, Johanna & Kujala, Veijo & Kaikkonen, Risto: Työttömyyden yhteys psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja somaattisiin pitkäaikaisairauksiin Pohjois-Pohjanmaalla. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 49 (2012): 220–231.
- Reine, Ieva & Novo, Mehmed & Hammarström, Anne: Does the association between ill health and unemployment differ between young people and adults? Results from a 14-year follow-up study with a focus on psychological health and smoking. *Public Health* 118 (2004): 5, 337–345.
- Rohde, Nicholas & Tang, K K & Osberg, Lars & Rao, Prasada: The effect of economic insecurity on mental health: Recent evidence from Australian panel data. *Social Science & Medicine* 151 (2016): 250–258.
- Saurel-Cubizolles, Marie-Josèphe & Romito, Patrizia & Ancel, Pierre-Yves & Lelong, Nathalie: Unemployment and psychological distress one year after childbirth in France. *Journal of Epidemiology and Community Health* 54 (2000): 3, 185–191.
- Schiele, Valentin & Schmitz, Hendrik: Quantile treatment effects of job loss on health. *Journal of Health Economics* 49 (2016): 59–69.
- Schmitz, Hendrik: Why are the unemployed in worse health? The causal effect of unemployment on health. *Labour Economics* 18 (2011): 1, 71–78.
- Skärlund, Mikael & Åhs, Annika & Westerling, Ragnar: Health-related and social factors predicting non-reemployment amongst newly unemployed. *BMC Public Health* 12 (2012): 893.
- Strandh, Mattias & Mehmed, Novo & Hammarström, Anne: Mental health of the unemployed and the unemployment rate in the municipality. *European Journal of Public Health* 21 (2010): 6, 799–805.
- Strandh, Mattias & Winefield, Anthony & Nilsson, Karina & Hammarström, Anne: Unemployment and mental health scarring during the life course. *European Journal of Public Health* 24 (2014): 3, 440–445.
- Thomas, Claudia & Benzeval, Michaela & Stansfeld, Stephen A: Employment transitions and mental health: an analysis from the British household panel survey. *Journal of Epidemiology & Community Health* 59 (2005): 3, 243–249.
- Uutela, Antti: Economic crisis and mental health. *Current Opinion in Psychiatry* 23 (2010): 2, 127–130.
- Viinamäki, Heimo & Hintikka, Jukka & Kontula, Osmo & Niskanen, Leo & Koskela, Kaj: Mental health at population level during an economic recession in Finland. *Nordic Journal of Psychiatry* 54 (2000): 3, 177–182.
- Virtanen, Pekka & Liukkonen, Virpi & Vahtera, Jussi & Kivimäki, Mika & Koskenvuo, Markku: Health inequalities in the workforce: the labour market core-periphery structure. *International Journal of*

- Epidemiology 32 (2003): 1015–1021.
- Virtanen, Pekka & Hammarström, Anne & Janlert, Urban: Children of boom and recession and the scars to the mental health – a comparative study on the long term effects of youth unemployment. *International Journal for Equity in Health* 15 (2016): 14.
- Vuori, Jukka & Silvonen, Jussi: The benefits of a preventive job search program on re-employment and mental health at two-years follow-up. *Journal of Occupational and Organizational Psychology* 78 (2005): 1, 43–52.
- Vuori, Jukka & Silvonen, Jussi & Vinokur, Amiram & Price, Richard: The Työhön Job search program in Finland: benefits for the unemployed with risk of depression of discouragement. *Journal of Occupational Health Psychology* 7 (2002): 1, 5–19.
- Wahlbeck, Kristian & McDaid, David: Actions to alleviate the mental health impact of the economic crisis. *World Psychiatry* 11 (2012): 3, 139–145.
- Warr, Peter B: *Work, unemployment and mental health*. Oxford: Oxford University Press, 1987.
- Weich, Scott & Lewis, Glyn: Poverty, unemployment, and common mental disorders: a population based cohort study. *BMJ* 317 (1998): 115–119.
- Zhang, Shuo & Bhavsar, Vishal: Unemployment as a risk factor for mental illness: Combining social and psychiatric literature. *Advances in Applied Sociology* 3 (2013): 2, 131–136.

TIIVISTELMÄ

Kaarina Reini & Anna K. Forsman & Kristian Wahlbeck: Mielenterveyden ja työttömyyden välinen yhteys. Mitä kertovat kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset?

Yksimielisuus vallitsee siitä, että työttömien tulee olla aktiivisia työnhakijoita ja että insentiveillä on vaikutusta työttömien käyttäytymiseen. Työttömien asemaan vaikuttavia isoja muutoksia on tapahtunut ja suunnitteilla Suomessa. Keskusteluissa on kuitenkin melko vähän käsitelty työttömien terveyttä ja muutosten mahdollisia terveysvaikutuksia. Tässä artikkelissa käsitellään tiiviisti, mitä tiedetään työttömyydestä ja mielenterveydestä kansainvälisen ja kotimaisen tutkimuksen valossa.

Kirjallisuuskatsauksen artikkelit valikoitiin painottaen tuoreimpia löydöksiä mutta myös pyrkien tuomaan esille työttömyyden ja mielenterveyden yhteyden monet ilmenemismuodot. Uusimpana esimerkkinä Suomesta Länsi-Suomen mielenterveyskyselyn ai-

neistoon (2005–2014) perustuvia tuloksia työttömien psyykkisestä kuormittuneisuudesta esitellään lyhyesti. Tutkimustulokset korostavat mielenterveyden huomioimista työllisyys- ja hyvinvointipolitiikan suunnittelussa sekä toteutuksessa. Työttömien uudelleen työllistymisen suunnitelmissa olisi syytä huomioida mielenterveyskysymykset. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien mielenterveysongelmiin olisi syytä kiinnittää huomiota, koska tutkimukset ovat todenneet pitkäaikaistyöttömien psyykkisen hyvinvoinnin olevan heikompi kuin lyhyen aikaa työttömänä olleiden. Lisäksi työmarkkinoiden ja työn tekemisen monipuolistuminen antavat syyn seurata työttömien terveyden kehittymistä väestötutkimuksilla ja rekisteriaineistoihin perustuen. Poliittikatoimenpiteillä voitaisiin pienentää työttömyyden aiheuttamaa terveysriskiä sekä samalla vähentää työllisten kokemaa työhön liittyvää epävarmuutta.